

עבודת השעה

פרשת "זכרים"

בשעה שבא משה לכתב הדברים בתורה כתבם ברמז והזכיר רק המקומות שבהם חטאו והקעיסו את הקב"ה משום כבודם של ישראל, שלא רצה הקב"ה שיכתבו עונותיהם בפרוש בתורה. ואפי' ענו של אדם אחד אין הקב"ה רוצה שיכתב מפרש אלא כותבו בקצרה וברמז.

ומעשה היה ברבי שמעון בר יוחאי שנפל למשכב, ונכנסו אצל חותנו רבי פנחס בן יאיר ורבי חיא ור' אבהו כדי לשאל בשלומם. ובהיותם יושבים נעלם ר' שמעון בר יוחאי ממשתו לשעה ארבה ולא ראו אותו כלל. ונשתוממו החכמים למראה הדבר ותקפה אותם יראה גדולה, ולא היו יכולים להוציא דבור מפייהם מרב יראה, ונשארו כאחוזי שותק. וכשעברה שעה ארבה התחילו להרגיש ריחות טובים מריחות הטובים של הגן עדן, וחזרו וראו את רשב"י יושב על מטתו כשהוא מדבר עם אנשים, ולא היו יכולים לראות מי הם האנשים האלה. ולא ראו אלא אותו בלבד. לאחר שעה שאלו את רשב"י מי היום האנשים שדבר עמהם. אמר להם: לא זכיתם לראות עם מי דברתי, שכן השכינה היתה כאן. ובאותה שעה שלא ראייתם אותי הביאו אותי לגן עדן. וראיתם בגן עדן את מקומו של רבי פנחס בן יאיר חותני שדודא יוסף נמוך ממקומו של ר' אלעזר בני, וראו לי את מקומותיהם של כל הצדיקים בגן עדן כל אחד לפי מדרגתו. ואני בחרתי מקומי בסמוך למקומו של אחיה השלוני. ועכשו באו עמי שלוש מאות נשמות של צדיקים ללוותני, והראשון שבהם הוא אדם הראשון שהיה מדבר עמי ובקש ממני שלא לגלות כבוד ענו שאכל מעץ הדעת שצוהו הקב"ה שלא לכל ממנו. ואע"פ שהדבר ידוע בין הבריות מכל מקום בקשני שלא לפרסם הדבר, כיון שהקב"ה לא כתב בפרוש בתורה משום כבודו. וכן צוה לי הקב"ה שלא אגלה הדבר לאנשים שאינם ראויים וכן מצינו במקושש שחטב עצים ביום השבת בהיות ישראל במדבר ונאמר בתורה וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת (מדבר טו), כפי שנתבאר בפרשת שלח לך, ולא גלה הכתוב מי היה אותו האיש ואמר אחד מחכמי הגמרא שהיה זה צלפחד, ונערו בו חכמים, אמרו: התורה כסתה ואתה מגלה. וכן מצינו במחלתו של קרח כשנקהלו מאתים וחמשים אנשים, ולא פרסם הכתוב מי היו אותם האנשים, אלא נתן סימנים לדעת מי היו האנשים האלה, אלא נאמר שהיו קרואי מועד והיו אנשי שם לפני שייצאו ממצרים, ואמרו שהיו אליעזר בן שדיאור וחבריו, ולא פרסמה התורה שמותיהם מפני כבודם של ישראל ומפני השעם הזה.

אע"פ שמשנה הוכיח את ישראל כדי שלא יחזרו ויחטאו, אבל כשבא לכתב בתורה לא כתב הדברים מפרש, אלא באפן סתום ונעלם משום כבודם של ישראל. ואע"פ שנאמר אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל וגו'.

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן..." (דברים א"א) אלה הדברים כבר נתבאר בפרשת מטות שצוה הקב"ה למשה לנקם נקמת ה' במדין ואחר יאסף אל עמיו. עכשו מודיענו הכתוב שלאחר שנסתיימה מלחמת מדין והיו בעבר הירדן מוכנים להכנס לתחום ארץ ישראל, והקב"ה אמר לו כי לא תעבר הירדן הזה רצה משה להוכיח את ישראל, שהיו מבקשים ובאים לפני הקב"ה מאז שייצאו ממצרים עד שבאו לירדן. ועשה כן משה כדי שיחזרו בתשובה, ושלל יוסיפו להקעים לפני הקב"ה, כיון שהיה עומד להפטר מן העולם ולאחר מכן לא יהיה מי שיתפלל עליהם ויתחנן עליהם לפני הקב"ה וינקם בם ח"ו.

משה הוכיח אותם ברמז ע"י שמנה את המקומות בלשון רמז היכן הם חטאו, משום כבודם של בני ישראל כדי לא לביישם. תפל ולבן וחצרות ודי והב אינם מקומות אלא רמז המסמל על עברותיהם בעבר כגון: שהתעסקו והתולונו בתפלות טעם המן לכן נקרא בפסוק ובין תפל ולבן שלהן זה המן וחצרות מרמז על חצרות קרח שגרמו למחלוקת ודי והב זה חטא העגל. וכן גם רמז על מקומות שהיו בהם ישראל במדבר שהקעיסו את הקב"ה בזמן שנגמר להם האכל במקום לבקש צרכיהם בנימוס ובלשון תפלה החלו לבכות ולהאשים אשמות על משה רבנו.

בערבה בעוון הזהם שחטאו עשרים וארבע אלף איש בערבות מואב בגלל עדותו שבלעם הרשע ומול סוף עד שנקרע הים לגזרים בני ישראל התולונו ורצו לחזור למצרים. ויש אומרים שבשעה שהוכיח משה את ישראל הוכיחם בחזק ובכעס גדול, שלאחר שאמר לו הקב"ה להוכיח אותם לא חשש משום דבר ובאר להם החטאים שחטאו אחד לאחר, ובאר כל עוון והמקום שבו עברו. ולכן אומר הכתוב: אלה הדברים אשר דבר משה שבכל מקום שנאמר "ידבר", הכוונה לדברים קשים, כפי שנאמר בפרשת כי תשא: וידבר ה' אל משה לך רד ששם דבר הקב"ה עם משה בדבורי קשים ובחרון אפל.



הפטרה: "חזון ישעיה"

מעיר לעיר לידן את ישראל, הרי מן הראוי היה שאטל הוצאות הדרך מכס. וכן כשהייתי צריך להקריב קרבן על חטא שחטאתם, הרי מן הדין היה שאטל ממון מכס, אמרו לי, שמה נטלתי ביום מן הימים ממון מכס כדי להביא הקרבן הזה. ענו ישראל ואמרו לא. לא לקחת משום אחד מאתנו אפילו בכסף ואפילו מרצונו הטוב, כפי שתראו בבאור ספר שמואל.

חמש דברים הנקרא בשם ספר משנה תורה, פותח בתוכחה בימי חדש אב, ימים קשים לעם ישראל, כדי שנוכר כלנו שגרמנו צער לקדוש ברוך הוא. והצער הזה נהפך לצער עבודתו, ימי דין, ימים שמוזלם של ישראל למטה חס וחלילה, ומשום כך פותחים דוקא בפרשת תוכחה, שגורע להזהר במשנה וזירות בימים אלה להרגיש בצער השכינה ובגלותה – גלותנו. בימים אלו עלינו לזכר שאנו נמצאים בגלות ארצה וממשכת של קרוב לאלפים שנה, עבר קציר כלה קיץ ועדין לא נושענו. במגלת איכה כתוב: "כל רדפיה השיגוה בין המצרים". ופרש זאת הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו אמן, באפן כזה: "כל רדפי ה' השיגו ה' בין המצרים". דהיינו, כל מי שרודף ה' ואוהב מצותיו השיגו בין המצרים, בימים קשים אלו דוקא.

שמין הדברים האלו אפשר להבין שהוכיחם בכל מקום ומקום שחטאו בו, אבל האמת היא שלא היה כן, אלא בהיותם בערבות מואב, לפני שנסתלק מן העולם הוכיחם על שהכעיסו את הקב"ה במקומות אלו. ונקרא הדבר רמז בתוך רמז, האחד שהזכיר רק את המקומות שבהם חטאו, ועוד שרמז הכתוב שהוכיחם בכל מקום ומקום שבו חטאו, ובאמת הוכיחם רק לפני שבא להסתלק מן העולם על הכל, וזהו מפני כבודם של ישראל שהקב"ה מקפיד שלא ידברו רע על ישראל. ולפני שהתחיל להוכיחם, ובמעמד כל ישראל אמר להם משה: כלום לקחתי מכס שום דבר ואפילו בשכר ואפילו כשהלכתי לצרככם, כפי שהיה בזמן שהלכתי ממדין למצרים כדי להודיעכם, שעתיד הקב"ה לגאל אתכם, שמין הדין הייתי צריך לקחת מכס הוצאות הדרך, שמה לקחתי מכס איזה דבר, או שמה גרמתי לאחד מכס נזק. אמרו לו ישראל: לא. כפי שראינו בפרשת קרח, שאמר להם משה: לא חמוד אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם וכן עשה שמואל הנביא, שלפני שנפטר מן העולם התחיל להוכיח את ישראל והיה דן עמהם ואומר: את שור מי לקחתי וחמוד מי לקחתי (ש"א יב), הינו בשעה שהייתי הולך

פינת ההלכות

ע"פ ילקוט יוסף
כרך ה'

"קריאת הלל בראש חודש" (סימן תכב)

טז. זמן קריאת ההלל הוא כל היום, ואם קרא עמוד השחר יחזור ויקראנו אחר שעלה עמוד השחר. [ילקוט יוסף שבת ה' עמ' רצז]

יז. בנסח יעלה ויבא שאומרים בראש חודש, נכון יותר לומר ביום ראש החודש הזה. [ולא ראש חודש]. [ילקוט יוסף תפלה ב' עמוד תקלה. וכ"ה במחזור ויטרי ושבילי הלל, ובזבחי צדק]

יח. בנסח יעלה ויבא יש האומרים באפן כזה: יעלה ויבא, יגיע יראה וירצה, ישמע ויפקד ויזכר וכו'. וכן הוא הנסח בסדורים ישנים. והרואה לדקדק לאמר כן. [ילקוט יוסף שבת ה' עמ' תרז]

יט. הנסח הנכון לומר ביעלה ויבא כמנהגינו: לחן ולחסד ולרחמים, לחיים טובים ולשלום. ומנהגינו לקרא את ההלל בראשי חודשים בלא ברכה, וכן בחל המועד פסח. אבל בימי חג הסוכות, חג השבועות, יום טוב ראשון של פסח, ושמונת ימי החנוכה, מברכים בלשון "לגמר את ההלל. ואם טעה וברך לקרא את ההלל כמנהג האשכנזים, יתקן מיד תוך כדי דבור ויאמר לגמר את ההלל. ואם עבר זמן תוך כדי דבור, יצא, ואין לחזור ולברך. [ילקוט יוסף שבת כרך ה' עמוד תרז]

כ. אחר קריאת ההלל אומרים לסגלה פסוק ואברהם זקן בא בימים. ורשאים לומר את פסוקי ההלל בעל פה, וכן פסוק ואברהם זקן, מאחר שהם שגורים בפי כל. [ילקוט יוסף שבת כרך ה' עמוד רחצ. ועין עוד בחלק ב' עמוד קצא].

עלון זה לעילוי נשמת!

יגאל יונתן בן שושנה	ברוך עובדיה בן שרה
שלום בן משה	שרה בת סלמה
שלום בן אברהם	אסתר בת חנה
יחזקאל אליהו בן סמרה	ציון עובדיה בן רחל
יעקב לוקס בן אסתר	נעמי לוקס בת אסתר
רבקה בת כאוגו וחנניה	רחל עובדיה בת אסתר
אברהם דמתי בן אסתר	שלמה בן אליהו ושרה
יוסף צברי בן אהרון	דוד שורבזון בן חוה

ת. נ. צ. ב. ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:

יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.ase@gmail.com

כמו כן ניתן להוריד את העלון באתרי "לדעת" ו"דרשו" ועוד...

סיפור בהמשכים

"טעות בזיהוי" חלק ב.

מצור: דריכות רבה הרגשה בבית-הכנסת. הלל צפו לשעה שבה ילמדו לקח אחת ולתמיד את הנוכלים הפוקדים את עיניהם חדשים לבקרים ומתחזים לצדיקים מפרסמים. התושבים חשו משפלים ומרמים על שנפלו בפח פעם אחר פעם. בדיקת בימים ההם נקלע לעירה הצדיק רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב. בעוד היום גדול פסע רבי לוי-יצחק, בלוי משמשו, לבית-הכנסת. **המשך:** הוא עמד בפתח והביט בצדיק העומד בתפלה. "מיהו האיש הזה?", שאל את אנשי המקום. הללו השיבו כי זה רמאי המתחזה לאחד הצדיקים הנוודים, הלא הוא רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב. שמע זאת הגוי והמשיך בדרך לעירת מגוריו. בבואו לעירה נכנס לפנדק המקומי, לחמם את גופו במעט יין-שרף. בעל הפנדק היהודי האיש בו להזדרז, מכיון שהוא מתכוון לסגר את הפנדק לקראת השבת הנכנסת. לגם הגוי מהמשיקה וספר ליהודי על האורח השובת בעירה הסמוכה. הלה, כך אמר, מתחזה לצדיק מברדיצ'ב, עושה תנועות משונות בתפלתו וזועק לשמים. הגוי צחק בלעג כשתאר את האורח ודרך תפלתו. אזניו של בעל הפנדק התחדדו. בילדותו לקחו אביו כמה וכמה פעמים לקבל את ברכת הצדיק מברדיצ'ב. כך בדיק היתה נראית תפלתו, בשלוב תנועות זיזים וזעקות קורעות-לב. האמנה הצדיק שובת בעירה הסמוכה! כמה הוא משתוקק לבוא אליו ולהביט בפניו הקדושות! השבת נכנסה, אך המחשבה על הצדיק לא עזבה אותו לרגע. במהלך ליל השבת גברה תשוקתו והיתה לשאיפה בלתי-נתנת לכבוש. שוב ושוב אמר לעצמו כי הדבר אינו אפשרי, שכן המרחק בין העירות גדול מ'תחום שבת', אך רוחו לא שקטה. כשהתעורר בבקר בערה בו התשוקה לצאת אל העירה הסמוכה. הוא חש כי הוא נקרע בין המוח המבהיר לו כי הדבר אסור, ובין צו הלב, הקורא לו ללכת ולראות את הצדיק ויהי מה. הלב נצח. היהודי פתח בהליכה לעבר העירה שבה שובת הצדיק מברדיצ'ב. כמה פעמים התחרט ואף החל לחזור, אך בסופו של דבר גברה התשוקה העזה שהשתלטה עליו כבמטה קסם. כל הדרך יסר אותו מצפוננו. קול פנימי לחש שוב ושוב: "זו מצוה הבאה בעבירה". אך התשוקה היתה חזקה יותר. בהכנסו אל העירה רץ במהירות אל בית-הכנסת, ונכנס פנימה בדיק ברגע שבו נקרא הצדיק לעלות לתורה. מרב התרגשות ושברון-לב לא היה יכול להתאפק, וקרא בקול: "אוי, רבי! חללתי שבת..." עיניו הכל הפנו אליו בתדהמה, וממנו לעבר המתחזה, לראות את תגובתו. רבה היתה מביכתם כששמעו את קולו המתון והשקט של הצדיק, העונה ליהודי הזר, בהביטו בו בחבה: "לא חללתי שבת, יהודי יקר. זה מקרה מבהך של פקוח גפשי. אלולא באת עכשיו היה הקהל מכלה בי את זעמו ומי יודע מה עלול היה לקרות..." סוף!